

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Senato atviras kreipimasis į

LR Seimo ir Vyriausybės narius bei Lietuvos atstovus Europos Parlamente

Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) tabaką priskiria vienam iš keturių didžiausių rizikos veiksnių, atsakingų už didžiausią dalį lėtinių neinfekcinių ligų. Šio rizikos veiksnio kontrolės svarba buvo pabrėžta ir aukšto lygio Jungtinių Tautų susitikimo bei 66-sios Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje, kuria aukščiausi šalių pareigūnai įsipareigojo intensyviai veiksmus skirtus Lėtinių neinfekcinių ligų kontrolei bei profilaktikai. Siekį saugoti savo gyventojų sveikatą oficialiai įsipareigojo jau 177 šalys, ratifikavusios PSO Tabako kontrolės pagrindų konvenciją. Tarp šių šalių tai padarė ir Lietuva bei kolektyviai ir visa Europos sąjunga. Šie tarptautiniai susitarimai bei įsipareigojimai įtvirtino šalių siekį mažinti tabako gaminių vartojimą ir saugoti savo gyventojų sveikatą, prioritetą teikiant sveikatos išsaugojimui.

Tyrimai rodo, kad šio žalingo sveikatai įpročio įsitvirtinimo pradžia - vaikystė ir paauglystė, o suaugę rūko toliau: 70 proc. rūkalių pradeda rūkyti nesulaukę 18-os metų, o 94 proc. – iki 25-erių metų amžiaus. Rūkymas yra pagrindinė ankstyvos mirties ir ligų, nuo kurių kasmet ES miršta 700 000 žmonių, priežastis, kurios galima išvengti. Nuo rūkymo miršta daugiau žmonių nei nuo eismo nelaimių, narkotikų vartojimo, savižudybių, žmogžudysčių, AIDS ir nelaimingų atsitikimų darbe kartu sudėjus.

Ratifikavus PSO Tabako kontrolės pagrindų konvenciją, atsiradus naujoms ir efektyvioms mokslu pagrįstoms tabako kontrolės priemonėms bei atliepian naujus iššūkius (tokius kaip el. cigarečių, specialiais skoniais praturtintų tabako gaminių atsiradimą ir kt.) aktuali tapo ES Tabako kontrolės direktyvos atnaujinimas. Europos Komisijai nusprendus teikti pasiūlymą dėl ES Tabako produktų direktyvos (2001/37/EB) (Direktyva) atnaujinimo, Europai atsiranda papildomi svertai galimybė stabdyti tabako vartojimo plėtojimo epidemiją, tokiu būdu užkertant kelią tolimesniam lėtinių neinfekcinių ligų plitimui. Numatoma, kad ES parengta ir įgyvendinta Tabako gaminių direktyva per penkerius metus padės sumažinti ES rūkančiųjų skaičių 2,4 mln., atnešti 4 mlrd. EUR ekonominės naudos, sumažinti sveikatos priežiūros išlaidas 506 mln. EUR ir išgelbėti 16,6 mln. gyvenimo metų.

Atstovaudami Lietuvos mokslo bendruomenę, palaikome mokslu grindžiamas visuomenės sveikatos politikos priemones. Europos Komisijos užsakymu atlikta Direktyvos poveikio vertinimo studija ir joje pateikiami moksliniai argumentai neleidžia abejoti, kad naujoje direktyvoje numatytos priemonės sumažins rūkančiųjų, o ypač rūkančių vaikų ir moterų skaičių, pagerins Europos Sąjungos piliečių sveikatą bei sumažins rūkymo sukeltų ligų priežiūros kaštus.

Ši Direktyva buvo tobulinama ir derinama su šalimis narėmis ne vienerius metus, ji grindžiama nuoseklių mokslo tyrimų įrodymais. Dėl šios priežasties palaikome Europos Komisijos iniciatyvą ir kviečiame palaikyti šį Lietuvos ir visiems Europos piliečiams svarbų dokumentą, nepaisant suinteresuotų verslo atstovų spaudimo. Dabartiniams Europos Parlamento nariams šio dokumento svarstymo ir priėmimo procesas suteikia istorinę galimybę apginti Europos visuomenės sveikatos interesus.

Šis kreipimasis priimtas LSMU Senato posėdyje 2013 m. rugsėjo 27 d. protokoliniu nutarimu.